

**“ЗАЩИТА ПРИ НЕРАВНОПРАВНИ КЛАУЗИ В ЗАПОВЕДНОТО И
ИСКОВОТО ПРОИЗВОДСТВО. АНАЛИЗ НА ПРАКТИКАТА НА
НАЦИОНАЛНИТЕ СЪДИЛИЩА И НА СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ
СЪЮЗ”**

Препоръчителна правна литература:

Учебници и монографии:

1. **Калайджиев, А.** Облигационно право. Общо част. С.: Сиби, 2020
2. **Байрактарова, Б.** Договорът за банков кредит. С.: Сиби, 2024
3. **Стоянова, П.** Договорът за потребителски кредит, С.2022
4. **Ганчев, Г.** Искова защита на индивидуалния интерес на потребителя, С.:2018
5. **Чернев, С.** Заповедно производство. С.: Сиби, 2020
6. **Ангелов, Н.** Заповедното производство в България и ЕС. С.2012
7. **Пунев, Б., Гигова, В., Николова, Б., Обретенова, М., Мусева,Б.** Промените в гражданския процесуален кодекс, С.2020
8. **Николова, Димитров, Машев, Хорозов, Градинарова, Обретенова, Колев,** Актуални проблеми на гражданския изпълнителен процес. С.2023
9. **Белазелков, Б., Йордански, Д., Пандов,В., Шопов, А.** Облигационно и международно право. Ръководство, достъпно на: http://vssold.justice.bg/bg/e-guide/Topic03_Contractual-IntLaw.pdf
10. **Белазелков, Б.,** Недействителност на правните сделки, С. 2023
11. **Пашке, М., Павлова, В., Пиперков, Т.** Европейско договорно право. Потребителски договори, С.2010
12. **Голева, П.** Търговско право. Търговски сделки. V допълнено и преработено издание. София: Нова звезда, 2018
13. **Попова, В.** Актуални проблеми на европейския граждански процес и част VII на ГПК, изд. Сиела, С. 2011
14. **Варадинов. О.** Нелоялни търговски практики в отношенията търговец – потребител. С.2014
15. **Пандов, В.** Международна компетентност по граждански и търговски дела“, монография, С. 2018
16. **Семов, А.** Приложно поле на Правото на ЕС. Определяне дали Правото на ЕС е приложимо - първа по време задача в правоприлагането. - книга, С.2023
17. **Семов, А.** Приложно поле на Правото на ЕС. Определяне дали Правото на ЕС е приложимо - първа по време задача или Кога се прилага Правото на ЕС? - наръчник, С.2023

18. **Семов, А.** Кога се прилага правото на ЕС? - требник., С.2023
19. **Мусева, Б., Василева, Е., Костова, Д., Градинарова, Т., Фурнаджиева, М., Солакова, И., Калинова, С., Маринова, К.** Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси в ес част IV, С.2019
20. **Георгиева, М., Попова, Ж., Пангелов, К., Райчева, М., Кирилов, Х., Дорич, А Янкулова,С., Стефанова-Камишева,Р., Чутуркова,К.** Европейско гражданство вътрешни политики на ЕС част II, С.2019
21. **Корнезов, А.** Преюдициалното запитване до Съда на Европейския съюз, С.2012.
22. **Арабаджиев, А; Костов, С; Корнезов, А; Попова, Ж; Танчев, Е.** Националните съдилища и правото на ЕС,С.НИП, 2018.
23. **Костов, С.** Актовете на съда на Европейския съюз, С.2011.
24. **Костов, С.** Извъндоговорната отговорност на ЕС и на държавите членки.,С.2017.
25. **Корнезов, А.** Отговорността на държавата за нарушаване на правото на ЕС, С. 2012.

Методология за решаване на казуси:

26. **Таков, К.** Как се решава частноправен казус. С. 2008
27. **Стоименов, Д., Пунев, А.** Гражданско и облигационно право. Ръководство по решаване на казуси. С.2023

Статии на български език:

1. **Кунчев, К, Савов, Ф.** Следи ли съдът за неравноправни и нищожни клаузи в заповедното производство? <https://www.challengingthelaw.com/obligacionno-pravo/neravnopravni-klauzi-zapovedno-proizvodstvo/>
2. **Кунчев, К.** Неравноправни ли са клаузи от потребителски договор за кредит, с които всички вреди от валутните промени и валутният риск са прехвърлени в тежест единствено на потребителя, <https://www.challengingthelaw.com/obligacionno-pravo/neravnopravni-klauzi/>
3. **Кунчев, К.** Актуални въпроси във връзка със съдебната практика на СЕС и ВКС по договорите за кредит, предоставени в швейцарски франкове, <https://www.challengingthelaw.com/obligacionno-pravo/neravnopravni-klauzi-2/>
4. **Кунчев, К.** Проблеми на заповедното производство. В сборника Предизвикай изпълнителния процес!
5. **Кунчев, К.** Актуални проблеми, свързани с предстоящи тълкувателни решения за давността и поръчителството, достъпна на <https://news.lex.bg/актуални-проблеми-свързани-с-предсто/> , 2019
6. **Кунчев, К.** Особенности на защитата от неравноправни клаузи в заповедното, исковото и изпълнителното производство, достъпна на <https://news.lex.bg/>, 2020
7. **Кунчев, К.** Особенности при сключването и съдържанието на договора за потребителски кредит– част I., достъпна на <https://news.lex.bg/>, 2020

8. **Кунчев, К.** Особенности при сключването и съдържанието на договора за потребителски кредит – част II. – достъпна на <https://news.lex.bg/особености-при-сключването-и-съдържа-2/>, 2020
9. **Мангачев, И.** залогът на вземания по ЗЗД и ЗОЗ, достъпва на сайта <https://gramada.org/>
10. **Машев, Кр.** Сключване на договори за кредит за недвижими имоти на потребители при предварително установени от кредитора общи условия, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
11. **Машев, Кр.** Закрилни норми за потребителите на кредитни услуги, уредени в Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители (Обн., ДВ, бр. 59 от 29.07.2016 г.), достъпна на сайта <https://gramada.org/>
12. **Машев, Кр.** Потребителският кредит. Неравноправни клаузи, уговорени в договори за потребителски кредити. Преглед на съдебната практика, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
13. **Терзиева, М.** Хипотези при договор за кредит, предоставян под формата на овърдрафт. В сп. "Търговско и облигационно право", 2023 г., кн. 06.
14. **Торманов, З.** Проблеми на паричното задължение –възнаградителна лихва. Сп. "Пазар и право" кн.4/1998.
15. **Топуров, П** – Неустойката за непредоставяне на обезпечение като скрито възнаграждение по договорите за потребителски кредит, Сборник 70 години закон за задълженията и договорите.
16. **Топуров, П.** „Нищожност на договорната клауза за възнаградителна лихва поради накърняване на добрите нрави“, сп. „IUS ROMANUM“, бр. 1/2019 г.
17. **Хорозов, Г.** Признаването на вземането от длъжника като основание за прекъсване на давността. "Търговско и облигационно право", 2022 г., кн. 11.
18. **Хорозов, Г.** "Търговско и облигационно право", 2022 г., кн. 07, стр. 2.
19. **Хорозов, Г.** Заповед за изпълнение по запис на заповед или менителница, обезпечавачи вземане по договор, сключен с потребител. "Търговско и облигационно право", 2020 г., кн. 07, стр. 25.
20. **Шопов, А.** Потребителските договори в българското право, Юридически свят. 2001, бр.1, като за процесуалните аспекти.
21. **Япаджиева, Т.** Спорни въпроси относно договорите за потребителски кредит в перспективата на съдебната практика, достъпва на <https://news.lex.bg/>
22. **Градинарова, Т.** Неравноправните клаузи в договори с потребители в заповедното производство – Търговско право, бр. 2, 2019
23. **Байрактарова, Цв.** Дискусионни въпроси във връзка с договора за банков кредит, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
24. **Филипова, Д.** Защитата на потребителите и заповедните производства през призмата на правото на ЕС, достъпна на сайта <https://gramada.org/>

25. **Драгиев, Д.** Правният режим на потребителските спорове съгласно измененията в ГПК от 2019 г. - "Т", 2020, кн. 01
26. **Голева, П.** Цесията и потребителят – длъжник , достъпна на сайта <https://gramada.org/>
27. **Димитров, А.** Относно понятието „потребител“ – практиката на СЕС, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
28. **Александров, В.** Кратки бележки върху новото основание за издаване на заповед за изпълнение по чл. 417, т. 8 ГПК, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
29. **Александров, В.** Актуални проблеми на заповедното производство, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
30. **Асеникова, Д.** Преглед на съдебната практика по приложението на чл. 147, ал. 1 ЗЗД, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
31. **Василев, Й.** Срокът по чл. 147, ал. 1 ЗЗД в практиката на Върховния Касационен съд, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
32. **Василев, Й.** Искът за защита на длъжника по чл. 424 ГПК
33. **Ганчев, Б.** Някои особености на допустимостта на иска по чл. 422, вр. с чл. 415 ГПК, достъпна на <https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/cesioner-ne-banka-isk-422-gpk/>
34. **Ганчев, Б.** Процесуално легитимиран ли е цесионерът, нямащ качеството банка, за предявяване на иска по чл. 422, респ. чл. 415 ГПК, при осъществено частно правоприемство след издаване на заповедта за изпълнение?, достъпна на <https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/cesioner-ne-banka-isk-422-gpk/>
35. **Гочев, Г.** Кратка бележка по приложението на разпоредбата на чл. 415, ал. 1, т. 2 ГПК, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
36. **Георгиев, И.** Ефектът на арбитражния процес след започнало заповедно производство, <https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/arbitraj-zapovedno-proizvodstvo/>
37. **Драгиев, Д.** Допустимост на установителния иск по чл. 422 ГПК пред арбитраж, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
38. **Драгиев, Д.** Правният режим на потребителските спорове съгласно измененията в Гражданския процесуален кодекс от 2019 г. "Търговско и облигационно право", 2020 г., кн. 01, стр. 64.
39. **Петров, В.** Правомощия на заповедния съд при плащане, достъпна на <https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/pravomoshtiya-zapoveden-syd/>
40. **Башов, С.** Връчване на съобщения и призовки на търговци и юридически лица по реда на чл. 50 ГПК, достъпва ва <https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/vrachvane-chlen-50-gpk/>
41. **Тимофеев, И.** Връчването на заповед за изпълнение след изменението на чл. 411, ал. 1 ГПК(ред., ДВ, бр. 50-2015 г.), достъпна на

<https://www.challengingthelaw.com/grajdanski-proces/vrachvane-zapoved-za-izpalnenie/>

42. **Първанова, Б.** За обжалваемостта на определението по чл. 423 ГПК, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
43. **Пунев, А.** Защита на длъжника при проведено изпълнение по обезсилена заповед за незабавно изпълнение, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
44. **Пунев, А.** Обемът на дължимото при предсрочна изискуемост на договор за потребителски кредит, достъпна на сайта <https://gramada.org/>
45. **Попова, И.** Потребителският кредит и неговата реална цена. – В: Научен алманах на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“. Серия „Икономика и стопанско управление“, 2005, № 3
46. **Пиронев, С.** Исторически бележки върху проблема относно вземането за лихва. – В: Електронно издание Предизвикай правото! 2019, 29 сеп. 2019. ISSN: 1314-7854. <https://www.challengingthelaw.com/obligacionno-pravo/lihvata-istoricheski-belejki/> (22.08.2022)
47. **Ганчев, Б.** Кой дела са граждански и кои търговски по смисъла на чл. 280, ал. 3 ГПК, публикувана на 18.05.2020 г. на сайта: <https://news.lex.bg/>
48. **Димитров, А** - Относно понятието „потребител“ – практиката на СЕС с акцент върху потребителското кредитиране, публикувана на сайта <https://gramada.org/>, 2019
49. **Димитров, А и Петров, Д.** – Дискусионни въпроси по прилагането на чл. 147 ЗЗД – сп. Търговско право, бр. 2/2018г.
50. **Димитров, В.** Актуални проблеми на погасителната давност в практиката на съдилищата, публикувана на сайта <https://news.lex.bg/>, 2022
51. **Иванов, Д.** Прекъсва ли частното изпълнение по реда на ЗОЗ погасителната давност относно обезпеченото вземане?, достъпна на gramada.org.
52. **Калайджиев, А.** За абсолютната давност, достъпна на <https://news.lex.bg>
53. **Коцев, И.** Електронно сключване на договор за ипотечен кредит и отражението му при вписването на ипотеки. В сп. "Търговско и облигационно право", 2022 г., кн. 09
54. **Конов, Т.** Aliquid novi et/vel animus novandi? – Theo Noster. Сборник в памет на гл. ас. Теодор Пиперков. С.: УИ „Св. Климент Охридски“, 2014.
55. **Конов, Т.** Още веднъж за съотношението между договорна и деликтна отговорност и обезщетяването на неимуществени вреди- сп. Търговско право, 2012, бр.3
56. **Владиминова, К.** Относно качеството „потребител“ съгласно закона за защита на потребителите и европейското право. В сп. "Търговско и облигационно право", 2023 г., кн. 07, стр. 3

57. **Попова, В.** Допустимо ли е прихващане на две насрещни парични вземания в различна конвертируема валута? - Въпроси на търговското право. Сборник със статии и коментари. С.: НИП, 2015.
58. **Първанова, Б.** Законната лихва и погасителният ефект на частично плащане – чл. 76, ал. 1 или чл. 76, ал. 2 ЗЗД? – достъпна на <http://gramada.org/законната-лихва-и-погасителният-ефект/>, 2017.
59. **Първанова, Б.** Периодични плащания ли са вземанията за главница по договор за банков кредит? – сп. „Съдийски вестник“, кн. 2/2014.
60. **Русчев, И.** За изключителната неустойка и свързаните с нея проблеми. Проблеми на намаляване на неустойката по граждански и търговски сделки. – Във: Съвременен право – проблеми и тенденции, Сиби, С. 2011
61. **Русчев, И.** Сключване на договори при общи условия. Проблеми в доктрината и практиката. – В: Търговско и конкурентно право, 2010, № 4
62. **Русчев, И.** Конкуренция между основанията за нищожност по чл. 26, ал. 1 и ал. 2 – процесуалноправни и материалноправни въпроси. - В: Търговско право, 2018, № 4
63. **Сифалерова, Г.** Договорът за потребителски кредит – сключване и съдържание. – В: Юбилеен сборник 15 години Юридически факултет. Пловдив. Университетско издателство Паисий Хилендарски, 2008
64. **Сукарева, З.** Потребителски договори. – В: Юбилеен сборник в памет на професор Витали Таджер. София. Сиби, 2003
65. **Таков, К.** Към въпроса за намаляването на неустойката. Сборник в чест на проф. Живко Сталев, 2005 г., стр. 391-446, достъпна https://www.geocities.ws/christian_takoff/articles/16_Neustojkata_Namaljavane.pdf
66. **Таков, К.** Към понятието „периодични плащания“. – сп. „Търговско право“, кн. 4/2011 г.
67. **Таков, К.** Неизяснени или неразглеждани въпроси във връзка давността. – Гражданско право. Правни научни изследвания. С.: Сиби, 2018.
68. **Градинарова, Т;** Издаване на европейска заповед за заповор на банкова сметка в практиката на българските съдилища - сп. Бизнес право.С.,2019.
69. **Конов, Т.** От кога настъпва погасителният ефект на така наречената „съдебна компенсация“ и какви са обективните предели на силата на пресъдено нещо на решението, с което възражението за компенсация е уважено?, Сп. Търговско право, бр. 1-2/2020, с. 53
70. **Сърбинова, Д.** Компетентност при потребителски договори, самостоятелен раздел от коментар: „Регламентът „Брюксел I“, ред. проф. Н. Натов, Сиела, 2012, 168-202
71. **Сърбинова, Д.** Проверка на компетентността и допустимостта, самостоятелен раздел от коментар: „Регламентът „Брюксел I“, ред. проф. Н. Натов, Сиела, 2012, 292-306

72. **Сърбинова, Д.** Квалификация на понятието „потребителски договор” при определяне на международната компетентност – Правна мисъл, бр. 3, 2012, 68-86
73. **Сърбинова, Д.** Взаимодействие между хармонизираната материалноправна и унифицираната стълкновителна уредба на потребителските договори в правото на Европейския съюз, сп. Търговско право, кн. 2, 2010, 61-79
74. **Сърбинова, Д.** Приложимо право към потребителските договори, съгласно Регламент Рим I, в: коментара „Регламент „Рим I”, ред. проф. Н. Натов, Сиела, 2009, 153-204
75. **Сърбинова, Д.** Допускане на изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела в Република България съгласно Регламент 44/2001 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, в сборника „Международното частно право и някои разпоредби от Част седма на ГПК в светлината на Общностните източници“, Сиела, 2008, 76-107
76. **Сърбинова, Д.** Принципът за защита на икономически по-слабата страна като ограничител на автономия на волята при потребителските договори, в Автономия на волята в международното частно право, годишник на Сдружение на стипендиантите на Сасакава в България, Сиби, 2008, 117- 141
77. **Мусева, Б.** Защитата на търговията vs. защитата на потребителите, свързани дела С-585/08 и С- 144/09, сп. Европейски правен преглед, 2011, №1, стр. 204-219, статия, достъпна на:
<https://evropeiskipravenpregled.eu/%D0%B7%D0%B0%D1%89%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D0%B8%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82-vs-%D0%B7%D0%B0/>
78. **Семов, А.** Задължението за съобразено с ПЕС тълкуване на вътрешните правни норми, достъпна на <https://news.lex>
79. **Димтрова, Д.** Един пример за ефекта от липсата на диалог между българските съдилища и Съда на Европейския съюз, 2023, достъпна на <https://evropeiskipravenpregled.eu/lipsatanadialog/>
80. **Голева, П.** Договорът за кредит на недвижим имот на потребител – В: Норма, 2016, № 8

Препоръчана съдебна практика:

1. **Костов, Ст.** Договори за ЕС • Съдебна практика, Сиби, С. 2013.
2. **Европейската комисия.** Насоки за тълкуването и прилагането на Директива 93/13 относно неравноправните клаузи в потребителските договори, С. 2019
3. **Папазова, И., Калчева, Т., Николова, В., Григорова, С., Георгиев, А., Корнезов, А.** Упражняване на правомощието на българските съдилища да

отправят преюдициални запитвания до Съда на ЕС по гражданскоправни и търговскоправни въпроси, С. НИП, 2023.

4. **Мусева, Б.** Международно частно право – част I, С. 2018.
5. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Сключване и действие на договорите (чл. 1–25), С.: Сиби. 2015
6. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Недействителност на договорите, представителство, едностранни волеизявления (чл. 26–44), С.: Сиби. 2015
7. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Непозволено увреждане (чл. 45–54), С.: Сиби. 2017
8. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Неоснователно обогатяване и водене на чужда работа без пълномощно (чл. 55–63), С.: Сиби. 2017
9. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Действия на задълженията - изпълнение, неизпълнение, забава на кредитора (чл. 64–98), С.: Сиби. 2018
10. **Кунчев, К.** Закон за задълженията и договорите. Задължителна съдебна практика. Прехвърляне и погасяване на задълженията. Солидарност (чл. 99–132), С.: Сиби. 2019

Достъпни ресурси онлайн:

1. Практика на СЕС: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7052/bg/
2. Право на ЕС: <https://www.eubg.eu/>
3. Преюдициални запитвания от българските съдилища <https://vss.justice.bg/page/view/8271>
4. “Е-читалня за адвокати” е достъпна в Портала за електронно обучение на НИП <https://nij.bg/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/%D0%B5-%D1%87%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D1%8F-%D0%B7%D0%B0-%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B8-%D0%B5-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8A%D0%BF%D0%BD%D0%B0-%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D1%80-6354>
5. Сайт на доц. д-р Кристиан Таков <https://www.christiantakoff.com/>
6. Съдийски вестник: https://judgesbg.org/sadijski_vestnik/
7. Статии и книги на проф. Борис Яновски <https://judgesbg.org/e-books/>
8. Библиотека <https://www.sadebnopravo.bg/biblioteka>

07.01.2025 г.

Съставил: съдия Константин Кунчев